

«Heimat» – ina spassegiada cun signur Casparis

In essay dad Iso Camartin

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Iso Camartin tschertga en ses nov essay la patria. L'autur e filosof maina ses lecturs en Surselva, a Venezia e sin l'insla Patmos – adina accompagna da la dumonda: Tge è patria? In lieu, in sentiment u forsà mo in batterdegl d'amur.** Signur Casparis sa dasda ina damaun tut en suaditsch ed anguscha. El ha siemià ch'el saja sin in port aviat. Là aveva la glied tastgas transparentas, nua ch'ins pudeva vesair cler e net, tge che mintgin purtava cun sai. Mo el, signur Casparis, n'ha betg ina tala tastga. Duas dunnas fan da chapir cun gèsts che signur Casparis duai suandar ellas. El vegn manà tar la polizia. Ils policists mussan cun gèsts ch'el haja da sa trair or. Signur Casparis grescha: «Jau vi ir a chasa!» Ma nagin chapescha el, nagin fa stim dad el. Ils policists fan ir la bucca e sa discurren, ma signur Casparis n'auda betg, tge ch'els dian. «Quai n'è betg il lieu nua ch'jau hai dad esser!» sa desperescha signur Casparis.

Illustrà da Tomi Ungerer

Cun quest siemi cumenza l'essay «Heimat» dad *Iso Camartin*. L'essay è cumparà il schaner en la «retscha da publicaziuns» tar la fundaziun Vontobel. Il cudesch da 50 paginas è illustrà cun radund diesch maletgs da *Tomi Ungerer*. Las illustraziuns paran d'esser fatgas aposta per l'ediziun.

Betg mo a l'entschatta da l'essay, ma bain durant l'entir cudesch, lascha Iso Camartin vegnir a pled signur Casparis. Igl è in um in zic abandonà, malsagidivel. En mintga cas èsi ina figura simpatica ch'ins ha immediat gugent. Signur

Casparis è in pau sco la figura Hector en ils bestsellers dal psicolog ed autur franzos François Lelord.

Rimnar patratgs ed ideas

E co vai vinavant? Il sentiment d'esser dal tutfatg pers ed ester na lascha nagin ruau a signur Casparis. El crai ch'il siemi haja mussà ad el in lieu ch'era gist il cuntrari da «patria». Ma nua è lura la patria? Signur Casparis decida dad ir a la tschertga.

In pau starment ha el bain, pertge da descriver «patria» para ad el d'esser ina lavur da maz, e per part forsà schizunt ina chaussa dischagreabla, plain ristgs.

L'emprim rimna signur Casparis patratgs ed ideas che han da far insatge cun «patria». El fa in pau sco da prender si stgaglias ch'ins na sa betg, sch'ellas tutgan insumma ensemen.

Signur Casparis pensa per exempel londervi ch'i saja pli simpel da s'arranschar cun las autoritads en l'atgna patria, ch'en pajais esters. El remartga che terms sco «naziun», «derivanza» e «patria» n'han betg adina da far bler in cun l'auter. I pudess schizunt daventar privuls, sch'ins chapescha il term «patria» sco ils socialistes naziunals a sias uras.

Nimfa u patria?

Signur Casparis consultescha il filosof Ernst Bloch, il scriptur Max Frisch u fa ponderaziuns davart Odysseus. Lez ha laschà encrescher uschè ferm che gnanca ils rampins e giavins da la bella nimfa Kalyppo han fatg emblidar il herox sia patria.

Tut auter che cun Odysseus vai cun il ritg e vegl advocat da l'America che signur Casparis inscuntra in di casualmain

L'autur e filosof Iso Camartin maina ses lecturs en Surselva, a Venezia e sin l'insla Patmos – adina accompagna da la dumonda: Tge è patria.

FOTO N. SIMMEN

a Venezia. Il vegl um raquinta che sia patria na saja betg pli là nua che sia famiglia vivia. Na, el vegnia mintg'onn a Venezia. I saja sco Nadal e Pastgas enina d'astgar esser en questa citad. Ed il punct culminant da la visita saja mintgamai da tadlar la «Marienvesper» da Monteverdi che vegnia manada si mo a Venezia.

Vers la Surselva

Er l'uffanza vegn endament a signur Cas-

paris. Anc oz, sch'el sesa en il tren che va sper il Rain vers la Surselva si, resenta el ina confidenza infinita contemplond la cuntrada. El sa regorda d'in vegl patgific scolast lumnezian e d'in pader furius. Omadus aveva el admirà sin in'autra moda.

Er savurs, quella d'in bun brassà cun rosmarin u quella d'urtais da capuns, fan ch'el daventava cuntent.

Ma en questa cuntentientscha sa

maschaidan era dubis. Insatgi aveva ina giada ditg: Da far insatge nunponderà en l'agen pajais saja main privuls ch'en in pajais ester. Ma ins na duess tuttina betg sa cugliunar. En la patria na vegnan sbagls betg emblidads uschè svelts, sco en in pajais nua che la glied n'enconuscha betg ins.

Savens mancan er tschertas chaussas en la patria pli stretga. N'aveva betg gia la furmicla en la veglia chanzun d'uffants stuì bandunar sia patria ed ir «vi sur mar» per l'etg da medegiar il spus?

Mo in batterdegl

A la fin fa signur Casparis sco la furmicla – in viadi vi sur mar. El visita la studenta Maria en la quala el è s'inamurà. Ella vegn da la Grecia ed ella al mussa Rhodos, Kos e Patmos.

Ina saira ch'els dus sesan sin ina bella terrassa sut tschiel staili, dumonda signur Casparis: «Tge resentas ti sco tia patria? Èsi Rhodos, Patmos u schizunt l'entir Dodekanes?» Maria respunda: «Nagut da quai. Mia patria è ina staila.» La staila cun num Sirius.

I saja ina patria fitg allontanada, remartga signur Casparis. Ed el pensa che sia patria preferida, fiss atgnamain ina dunna. Ina dunna che tegniss or cun el, che fiss fitg datiers dad el, e che dastgass persunter adina interromper el, sch'el fiss londervi da far tup u da tschantschar lallas.

En quel batterdegl che Maria s'enclina vers el ed al bitscha, crai el che quai ch'el ha adina tschertgà, è gist capità.

Iso Camartin: «Heimat». Edi en la «Vontobel-Schriftenreihe». Turitg, schaner 2007. La publicaziun pon ins retrair tar Vontobel-Stiftung, Parking 7, 8002 Turitg.